

РЕЦЕНЗИЯ

на

докторската теза

на

Маргарита Кръстева-Стойчевска

на тема

„Нефолклорната култура и фолклорни явления (към развитието на българските народни танци) – 1944–1990”

за присъждане на образователната и научна степен

„доктор на НБУ”

Кратки биографични бележки: Маргарита Кръстева-Стойчевска е родена на 20.10.1974 в Тетевен. Завършва бакалавърска и магистърска степен в НБУ със специалност народна хореография и автентичен фолклор, както и бакалавърска степен Публична администрация, специалност Държавна и местна администрация в НБУ. Обучава се в докторска програма в НБУ с научен ръководител проф. д-р Георг Краев. Посещава майсторски клас по български танци, Шешори, Украйна.

Понастоящем работи като асистент в НБУ – преподава народна хореография и други музикални и музикологични дисциплини, директор е на Магистърска програма в Департамент „Музика”. Научният ѝ актив е голям, включва доклади на различни национални конференции, посветени на различни теми, свързани главно с традицията и съвременните форми на фолклора и фестивалите за художествена самодейност, както и със съвременни методи и средства за обучение в областта на музиката, с творческия принос на бележити личности като Стоян Брашованов и други, които са включени като публикации към докторската теза. Реализира авторски филм "От Сирница до Тодоровден" излъчен по БНТ и сателитен канал България, снимки за Телевизия Евроком, София и др.

Творческата ѝ дейност в НБУ е активна, свързана е с реализирането на различни нейни проекти. Получава награда за хореография на Коледния фестивал "Чемшир порти", гр. София. Има изграден авторитет като специалист и е канена за член на журита, в организационни комитети в престижни форуми и др.

Дисертационният труд на М. Кръстева-Стойчевска е посветен на процеси, които са характерни за българската музикална култура през втората половина на XX век – от 1944 до 1990. Хронологически, те обхващат ясно обособен период и в културната ни история, респективно и в музикалната ни култура, който може да бъде характеризирани като етап на нова централизация и професионализация, на изграждане на нова културна система от институции и на нова структура на музикалния живот, в която важно място има художествената самодейност. Тези процеси са конкретизирани върху българската хореография на фолклорни танци през периода 1944–1990, разгледани в контекста на навлизането на постфолклорната култура.

Интересът към тази проблематика е актуален, има различни интерпретационни прочити, включени в обобщаващи или по-специализирани научни изследвания. **За първи път дисертационният труд на М. Кръстева въвежда така формулирана темата насочена към танцовата култура. И в тази посока за първи път рефлексите на постфолклорната култура са проследени чрез структурираните нива на организация и функциониране на културата – управлението ѝ като институционална мрежа, художествената самодейност и още по-конкретно на танцовата самодейност през разглеждания период. Този амбициозен подход определя и въведените аналитични нива, които структурират текста на обемния дисертационния труд (220 с.).**

В *увода* ясно са формулирани и аргументирани темата с нейната научна новост и актуалност, задачите, които си поставя дисертационният труд – проследяването на механизмите, чрез които фолклорът излиза от своята естествена среда и отива в неофолклорна/постфолклорна култура, превръща се в изкуство на сцена.

В *глава първа*, посветена на промените в културната политика в България през периода 1944-1990, с формулирането на „стратегията „Културна революция” в България” авторката успява **синтезирано да изведе онези основни проблемни лъчове, които пронизват**

десетилетията, да проследи тяхната **константност и променливост** и чрез тях **да изведе патоса**, който създава условия за една нова по характер, централизирана и същевременно разнолика култура – култура , на която са подчинени и професионалната и любителската изява, и която може да бъде представена и като изграждаща се духовна общност, конструираща отвореността на това ново време. Призивът към масовизация, към демократизация („изкуството по-близо до народа“) се превръща в идеологическа формула, която е в основата и на изградената мрежа от управленски институции в областта на културата. Те от своя страна са центровете, които реализират основните политически стратегии. Сред тях в хоризонта на очаквания като актуални модели от художествено-естетическото пространство формите на самодейността са разгледани с тяхната особена смислова и практическа натовареност, с тяхната способност да реализират поставените идеологически и естетически задачи.

Проследявайки организирането и дейността на институциите, от първата след 1944 – Министерството на пропагандата, 1945 – Министерство на информацията и изкуствата, Комитет за наука, изкуство и култура, Министерство на културата и мрежата около тях от учебни заведения, оркестри и музикални театри до читалища и прочее, авторката създава прецизно синтезирано изведена история на тези институции. Това е масив, който е много важен за дисертационния труд, носи **висока степен на информативност и обобщение**, направен е **прецизно**, актуален е като опора за днешни дебати върху проблемите на културата. **Целесъобразно е неговото и отделно публикуване като важен текст, който ще бъде в помощ на образователния процес.**

Чрез терминологичните и интерпретационните прочити на веригата от понятия/следствия „фолклор – самодейно изкуство“ авторката **разкрива характера на постфолклорната танцова култура като култура на модерното време**. Самата културата в XX век е култура на модерността. Изводите, до които авторката достига, представят нейната

аналитична способност и това е качество на текста на дисертационния труд. Написана е въз основа на богата и различна по характер литература – теоретични концепти за характера на нефолклорната култура и коректно въведени официозни програмни документи, които разкриват стратегията за тази култура през периода 1944–1989, научни и критически рефлексии и интерпретации.

Втората глава, посветена на взаимоотношенията художествена танцова самодейност – български фолклор през периода 1944-1990, разглеждам като **централна** по отношение на темата и приносите на дисертационния труд. Тя обхваща проблема в неговата хронология – от исторически опори през Възраждането до разрушаването на системата след 1989. Както в първа глава, темата за художествената самодейност е въведена и анализирана задълбочено на различни нива, като основна е връзката художествена самодейност – фолклор, която е в центъра на подробно разгледан и коментиран разгърнат дебат.

В *третата глава* хронологично най-подробно са разгледани и анализирани провежданите републикански фолклорни фестивали – от Първия национален преглед на художествената самодейност през 1958 до седмия през 1989.

И в трите глави **приноси** за дисертационния труд са: **въведената фактология, направените анализи, формулираните проблемни зони, проследената перспективност на новите форми на изява в различни контексти, включително културологичен, социологически, психологически.**

Провокирана от отвореността на проблематиката в текста на дисертационния труд, логичен е **въпросът**: каква е перспективността на разглежданите явления след 1990 г.? И това е моят **въпрос към авторката** – най-общо как може да бъде очертана изследователската стратегия към тези явления в посоката на разглеждане на рефлексията на *актуални за последните десетилетия понятия като глобализация,*

европеизация и общо европейско пространство, балканизация, национална идентичност?

Като **историографско изследване**, дисертационният труд на М. Кръстева-Стойчевска се отличава с голяма степен на информативност, с прецизно въведена фактология, подложена на адекватен авторски анализ. Същевременно **текстът проблематизира важни терминологични формулировки**, свързани както с политическата идеология, така и с връзката фолклор – художествена самодейност – танцово изкуство. *А глава четвърта – анкети и статистически данни*, въвежда **трета посока на разсъждения**, републиканските фестивали, които са разгледани като „едни от най-мощните и отключващи фактори за развитието на българската хореография”. Както авторката подчертава, търсят се „положителните и отрицателните страни на тези процеси и какви са последиците днес”. Така дисертационният труд успешно реализира поне три използвани изследователски подхода, които разкриват **многопосочно** разглежданата проблематика.

Специално ще отбележа използваната **библиография**, която представя и **информираността** на авторката и нейната **академична прецизност**.

Като приноси към дисертационния труд ще посоча и **публикациите** на М. Кръстева-Стойчевска, които далеч надхвърлят съществуващите до сега изисквания. Авторката включва в процедурата 8 публикации, главно отпечатани доклади от научни форуми – „Нови идеи в музикознанието” и други научни конференции (секция „Музиколози”, СБК), „Млад научен форум за музика и танц” (НБУ), научна конференция по проблемите на образованието в Благоевград и други. Те представят различни теми, разглеждани в дисертационния труд.

Въз основа на казаното дотук, убедено препоръчвам на уважаемото Научно жури да бъде присъдена на Маргарита Кръстева-Стойчевска образователната и научна степен „доктор на Нов български университет“.

Имайки предвид актуалността на разглежданата тема и качествата на дисертационния труд и публикациите към него, в перспектива при желание на авторката и целесъобразност за НБУ на подобна процедура текстът **може да бъде насочен за защита и пред Национално жури**, което се въвежда с новият Закон за академичните степени и звания.

Поздравявам авторката и ѝ пожелавам успех!

София, 31 май 2010 г.

Подпис:

Проф. д.изк. Елисавета Вълчинова-Чендова, НБУ